BŮH VELIKÝ A MILOSTIVÝ

Ž 145,1-12

Chvála Boží

Náš dnešní žalm je nadepsán *„Chvalozpěv Davidův“*. David si na něm dal obzvláště záležet. To není přímo zřejmé z českého překladu. Ale v původním hebrejském znění každý verš začíná vždy novým písmenem hebrejské abecedy. V českých překladech to bývá vyznačeno v závorkách vedle textu. A skutečně je tento žalm mohutnou oslavou Božího jména, výtryskem radosti, víry, vděčnosti a naděje v živém Bohu. Jakoby zde všechno, tedy i literární forma, měla zvěstovat jedno jediné - Boží velikost, dokonalost a slávu: *„Chci tě vyvyšovat, Bože můj a Králi, tvému jménu dobrořečit navěky a navždy. Po všechny dny ti chci dobrořečit a tvé jméno chválit navěky a navždy“* (v. 1-2).

Hospodin je veliký

A co v Davidovi vzbudilo tak mohutný vnitřní proud chvály a oslavy Božího jména? Zkušenost s Boží **velikostí**. *„Veliký je Hospodin, nejvyšší chvály hodný, jeho velikost nelze vyzpytovat“* (v. 3). Setkání s Boží velikostí člověka vždy velice zasáhlo a proměnilo. Vidíme to na mnoha biblických postavách. Když se něco z toho Božího světa a z Boží velikosti ukázalo nějakému člověku (Mojžíš, Izajáš, Ezechiel, Daniel...), byla to vždy naprosto přemáhající zkušenost, která nenechala člověka stejným, jakým byl předtím. Prožili především, jak malinkým člověk ve skutečnosti je. Ať už si člověk ve své pýše o sobě namlouvá cokoliv, není nakonec nic než „polní trávou“, která ráno rozkvete a večer už tu není, jak čteme v jiném žalmu. Pod Božím dotekem se vždy spolehlivě rozpadají všechny lidské bohorovné myšlenky. David byl králem nad Izraelem. Ale věděl, že nad sebou má ještě jiného, většího a mocnějšího krále, před kterým on nic neznamená. David Hospodina jako svého Krále respektuje: *„Chci tě vyvyšovat, Bože můj a Králi“* (v. 1).

A na čem si tu Boží velikost David uvědomuje? Na **Božích činech**. Na Božích skutcích: *„Všechna pokolení chválí tvoje **skutky** zpěvem, hlásají tvé **bohatýrské činy.** Tvoje velebnost je důstojná a slavná, chci přemýšlet o tvých **divuplných dílech**. Všichni budou mluvit o tvých **mocných**, **bázeň vzbuzujících skutcích**, i já budu vypravovat o tvé velikosti“* (v. 4-6). Pro Davida tedy není Boží velikost jen nějakou abstrakcí. Vidí Boží „skutky, bohatýrské činy, divuplná díla, mocné a bázeň vzbuzující skutky“. Kde je viděl? Viděl je jistě jako i jiní věřící lidé např. ve velikosti, pestrosti a majestátu **stvoření**, světa, vesmíru. V žalmech se častěji objevuje oslava Boha za stvoření a že stvoření samo vypovídá o Boží velikosti: *„Tvá jsou nebesa, tvá je i země, založil jsi svět a všechno, co je na něm. Ty jsi stvořil jih i sever … Ve své paži máš bohatýrskou sílu, tvá ruka je mocná, tvá pravice pozdvižená“* (Ž 89,12.14). Boží velikost si David jistě uvědomoval i na **dějinách svého lidu** Izraele. Z jednoho neplodného páru, Abrahama a Sáry, vznikl celý národ Izraele. Hospodin jej podivuhodně zachránil z egyptského otroctví, provedl jej vodami Rudého moře, kolikrát jej zachránil před mnohem zdatnějšími nepřáteli. Ale i **na sobě samém** David vnímá a vidí Boží velikost. Kolik nebezpečí přestál, kolik vítězství nad nebezpečnými Filištíny vybojoval. David viděl a vnímal mnoho projevů Boží moci a síly - ve stvoření, v historii Izraele i historii své vlastní. Jistě záleží na pohledu a otevřenosti srdce. Bible ví i o těch, kteří mnohé viděli a zažili, ale své srdce Bohu uzavřeli. Píše o tom např. ap. Pavel v listu Římanům: *„Vždyť to, co lze o Bohu poznat, je jim přístupné, Bůh jim to přece odhalil. Jeho **věčnou moc** a **božství**, které jsou neviditelné, lze totiž od stvoření světa vidět, **když lidé přemýšlejí o jeho díle**, takže nemají výmluvu. Poznali Boha, ale nevzdali mu čest jako Bohu“* (Ř 1,19-21). Boží realita je zatím našemu zraku nepřístupná. Ne však docela. Mnohé ze své velikosti, moci a moudrosti obtiskl Bůh do věcí zjevných a viditelných - především do velikosti a krásy přírody a vesmíru, které se mohou stát první knihou o Bohu, kterou člověk může číst. Mnoha lidí se dotýká krása a velikost vesmíru, ale ne každý za tím vidí ruku někoho, kdo musí být ještě větší a krásnější. A to je škoda. Vždyť dodnes *„nebesa vypravují o Boží slávě a obloha hovoří o díle jeho rukou.“*, jak čteme v Žalmu 19.

Hospodin je velký ve své dobrotě

David tedy oslavuje a vyvyšuje Boží velikost. Jistě při tom myslí na stvoření, Boží věrnost a pomoc Izraeli i jemu samému. Ale v našem Žalmu zmiňuje ještě jeden rozměr, kde vidí projevy Boží velikosti v tomto světě: *„Hospodin je **milostivý**, **plný slitování**, **shovívavý** a **nesmírně milosrdný**. Hospodin je ke všem **dobrotivý**, nade vším, co učinil, se **slitovává**“* (v. 8-9). Když mluvíme o Boží velikosti, asi máme na mysli právě především Boží stvořitelskou moc, Boží sílu, která zaháněla na útěk vojska nepřátel Izraele

apod. V našem dnešním žalmu se mnohem více hovoří o něčem jiném. O Božím milosrdenství. K Boží velikosti nepatří jen to, že učinil nebe a zemi, ale také, že je plný soucitu a slitování. „Na rozdíl od božstev starověku i novověku, krutých a mstivých, je Hospodin Král laskavý“[1].

Je to zvláštní a neobvyklý pohled. My máme spíše tu zkušenost, že moc lidi kazí a že absolutní moc, kazí lidi absolutně. Dějiny jsou toho plné. David nám ovšem představuje Krále nade všemi králi, toho který má v rukou všechnu moc, ale nezneužívá ji proti člověku. Je milosrdný, soucitný, shovívavý... Milosrdenství a soucit mnozí lidé považují spíše za projev slabosti a preferují tvrdost a nesmiřitelnost. Pak podle toho ovšem svět vypadá. Kolika bezprecedentních krutostí byl a je svět svědkem na místech, kde se mezi lidmi zcela vytratil soucit a slitování. A dokonce člověk nábožný, který má plná ústa Boha, je schopen nejneuvěřitelnějších krutostí a ještě je přesvědčen, že se to Bohu líbí.

Hospodin je jiný. Všimněme si, jak Davidovi nestačí prosté pojmy. Nestačí říci, že Hospodin se slitovává, ale že je *plný* slitování. Nestačí říci, že je milosrdný, ale že je *nesmírně* milosrdný. Nestačí říci, že je dobrotivý, ale že je *ke všem dobrotivý*. Bůh je veliký nejen ve své moci, ale také ve svém milosrdenství a slitování. I nadále v našem žalmu slyšíme podobná slova: *„Hospodin podpírá všechny klesající a všechny sehnuté napřimuje … Hospodin je spravedlivý ve všech svých cestách, milosrdný ve všech svých skutcích. Hospodin je blízko všem, kteří volají k němu, všem, kdo ho volají opravdově“* (v. 14.17-18). Bůh pouze nedevšechny vyvýšený, mocný a veliký by spíše vzbuzoval strach. Ale tento Bůh je zároveň blízko všem klesajícím a klopýtajícím aby je napřímil a pozvedl. Má soucit s člověkem a s jeho trápením. Nestojí stranou, neshlíží pouze z nebe. Je blízko, je velmi blízko všem sehnutým, trpícím, bloudícím. Také to sám na sobě David zakusil. Jeho mnohé žalmy jsou toho dokladem.

Tak tedy žalm o Boží velikosti, moci a slávě, kterou nejde vyzpytovat. Tuto Boží velikost také my chceme vidět ve stvoření či historii Božího lidu. Ale také a především v Božím milosrdenství, soucitu a slitování ke každému člověku. V tom je křesťanství jiné, že vypráví o Bohu, který se stal člověkem z masa a kostí, aby se člověku mohl stát blízkým. V Ježíši Kristu se Bůh stal člověkem, uzdravoval nemocné, pozvedal hříšníky, osvobozoval spoutané. Nesl hřích, potupu a odsouzení nás všech. Obětoval svůj život, abychom nemuseli navěky zahynout my. Chceme být těmi, kdo Krista následují právě i ve velikosti jeho lásky a milosrdenství i k těm nejmenším, nejslabším, všelijak ohroženým či znevýhodněným, starým, nemocným, umírajícím. Boží velikost je dodnes především velikostí jeho lásky, která se obětuje a nežádá nic zpět. Tato bezpodmínečná Boží láska zasáhla i naše srdce, takže jsme v ni uvěřili. Přeji to nejen našemu stacionáři, ale i nám všem, abychom stále viděli Boží velikost, velikost jeho lásky a dokázali Boží slávu šířit světem. Ne ohněm a mečem, ale všednodenními, vytrvalými a trpělivými skutky lásky. Tak bude i v dnešním mnohdy krutém a nemilosrdném světě člověk svědkem Boží existence a velikosti.

Neděle 25.10.2015 M. Žemlička

[1]) Výklady ke SZ, Žalmy, str. 532